

Kristupą Švirmicką prisimenant

Ričardas VAINORA

Kristupas Švirmickas (1814–1894) – vienuolis, kunigas, pirmasis knygnešys-tremtinys gimė Varnupių kaime, mokėsi Marijampolėje, vienuoliams priklausiusioje mokykloje. 1831 m. sukilimo metu užsirašė savanoriu į ulonus. Buvo du kartus sužeistas Stočekio mūšyje ir Nova Viešo mūšyje. Nuslopinus sukilimą grįžo į Marijampolę, 1932 m. įstojo į marijonų vienuolyną. 1837 m. Seinuose išventintas į kunigus. 1844 m. paskirtas Marijampolės vienuolyno vyresniuoju.

Maždaug nuo 1842 m. organizavo nelegalios, patriotinės, rezistencinės literatūros tiekimą iš Vokietijos ir Prancūzijos ir jos platinimą Lietuvoje. Konspiracija buvo atskleista, 1846 m. gruodžio mėn. K. Švirmickas ir dar du Marijampolės vienuoliai buvo areštuoti. Buvo kalinamas ir teisiamas Varšuvoje, nuteistas neterminuotai katorgai Sibire. Vėliau nuosprendis buvo sušvelnintas: katorga pakeista tremtimi į Irkutsko guberniją policijos priežiūron, paliekant kunigui ir neatimant civilinių teisių. Atvyko į Irkutską 1852 m..

Irkutske K. Švirmickas padėjo kunigui D. Hacıckui, šiam mirus, nuo 1855 m. tapo nuolatinio Irkutsko klebonu ir Sibiro būrių karo kapelionu. Jo žinioje buvo didžiausia plotu katalikų parapija pasaulyje. Be klebono pareigų Irkutske, jis taip pat privalejo lankyti parapijos vietas, kuriose gyveno daugiau katalikų.

Klebonas K. Švirmickas po savo parapiją keliaudavo kasmet, o 1859 metais atliko didžiulę kelionę po Amūro provinciją, ne per seniausiai atimtą iš Kinijos. Jis buvo pirmasis katalikų dvasininkas tuose kraštuose, kur, beje, jau buvo nemažai gyventojų iš vakarinės Rusijos dalies. 1855 m. jam buvo leista grįžti į Lietuvą, bet kunigas atsisakė, manė esąs labiau reikalingas Sibiro tremtiniais katalikams.

1879 m. birželio 22-24 d. Irkutske kilo didžiulis gaisras, sudegė bent pusė miesto, taip pat ir medinė bažnyčia, klebonija, turtinga parapinė biblioteka (apie 3000 leidinių).

K. Švirmickas ėmėsi, atrodė, Rusijoje beviltiško reikalo – surinkti lėšas naujai katalikų bažnyčiai. Tačiau dėl didžiulio kunigo autoriteto surinktos aukos viršijo bet kokius lūkesčius, aukojo net ir ne katalikai. 1884 m. pastatyta nauja mūrinė neogotikinė Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčia, viena gražiausių Rusijos imperijoje. Architektas karininkas Jonas Tamulevičius (daug kur rašoma Ivan Fomič Tamulievič). Pagrindinį medinį altorių suprojektavo Valerijonas Kulikovskis.

Kunigo veikla patiko ne visiems. 1894 m. kunigas Kristupas Švirmickas mirė nuo žaizdų, padarytų nežinomų nusikaltėlių.

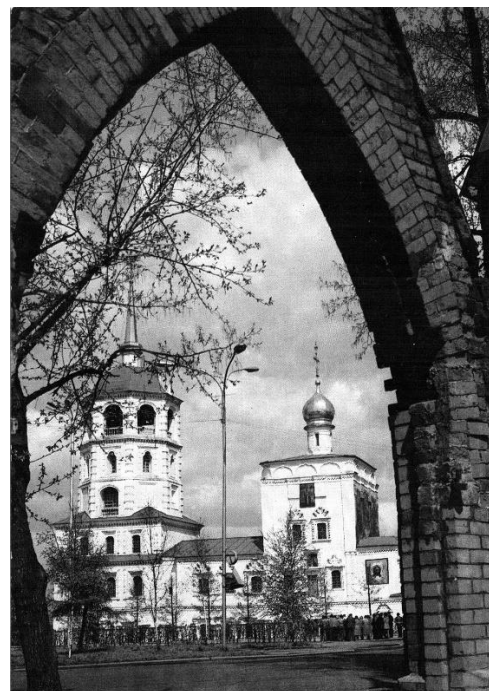
Irkutsko katalikų bažnyčia išliko iki šiol. Sovietmečiu bažnyčia smarkiai nukentėjo: 1938 m. katalikų bendruomenė buvo likviduota, bažnyčioje įsikūrė Rytų Sibiro kino kronikos studija. Iš išorės pastatas nenukentėjo, bet viduje iš bažnyčios nedaug kas ir liko. Laikai keitėsi, 1974–1978 m. pastatas buvo restauruotas, norėta suteikti jam pirminę išvaizdą, pašalinant vėlesnius perstatymus. Iš pradžių lenkų iniciatyva norėta pastate įrengti lenkų istorijos Sibire muziejų. Beje, lenkų literatūroje Irkutsko bažnyčia – lenkų, Kristupas Švirmickas – lenkas, pagal juos taip yra su visomis katalikų bažnyčiomis Rusijoje ir nebuvo bei nėra nė vieno kunigo lietuvio visoje Rusijoje! Dažnai, nesigilindami į smulkmenas, tai kartoją ir Rusijos autoriai.

Muziejaus idėja buvo atmesta, pastate įrengta filharmonijos salė, jai Vokietijoje specialiai suprojektuoti ir pagaminti vargonai. 1991 m. buvo atkurta katalikų bendruomenė, ji paprašė pastatą grąžinti katalikams. Miesto valdžia su tuo iš principo sutiko, bet iškilo daug problemų. Iš jų svarbiausios dvi. Pirma: miesto visuomenė nenori atsisakyti vargonų ir pamėgtų koncertų, labai gražiai skambančių būtent šiame, neogotikiniame pastate. O kaip suderinti bažnyčios ir koncertų salės paskirtis? Antra: Irkutske dabar jau apie 600 000 gyventojų, srityje jų virš 3 milijonų. Katalikų

procentas nedidelis, bet jie vis vien netilps į mažytę, daugiau nei prieš 100 metų statytą bažnytelę, atitikusią to meto poreikius. Buvo sutarta katalikams pastatyti naują, didelę, modernią bažnyčią, kas ir buvo padaryta 2000 m. O senoje bažnytėlėje pamaldos irgi vyksta derinant jas su vykstančiais koncertais.

SSRS ryšių ministerija 1981 m.

išleido dvipusį ženklinį atviruką su Irkutsko bažnyčia. Užrašas „Irkutskas. Vargonų muzikos salė“, tokiais metais buvo pastato paskirtis. Įdomus ir kitas ženklinis atvirukas, išleistas 1982 m. Užrašas „Irkutskas. Irkutsko gubernijos ikirevoliucinės istorijos muziejus“. Jame istorinis pastatas, kuriame buvo cerkvė, muziejus, vėl cerkvė, bet mums tai neįdomu. Tačiau nuotraukos autorius pastatą fotografavo iš katalikų bažnyčios šventoriaus, tad pirmame plane – bažnyčios vartų arka. Atvirukai išleisti dideliais tiražais, bet didžioji jų dalis ir buvo platinama Sibire, mūsų kraštuose jie sutinkami gana retai.

Kunigui Kristupui Švirmickui nėra skirta nei pašto ženklo, nei voko ar kito pašto leidinio. Bet filatelijoje jis įamžintas bent savo palikimu – jo iniciatyva ir rūpesčiu pastatyta Irkutsko bažnyčia.